

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ: Για ένα όχι στο Ευρωσύνταγμα και ένα ναι σε μια άλλη Ευρώπη

Η πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης, που επιχειρείται με τη νέα ευρωπαϊκή συνθήκη, μας αφορά όλους, ως εργαζόμενους και άνεργους ή ημιαπασχολούμενους, ως καταναλωτές ή επαγγελματίες, ως επιστήμονες ή διανοούμενους, και βέβαια μας ενδιαφέρει ως πολίτες. Μας αφορά γι' αυτά που υπόσχεται και εξαγγέλλει, γι' αυτά που αποσιωπά ή συγκαλύπτει, γι' αυτά που παραλείπει ή εξωραΐζει. Διότι, αν μη τι άλλο, η νέα αυτή συνθήκη, που αυτοαποκαλείται Σύνταγμα, μας αναγκάζει, από την ονομασία της και μόνον, να την κρίνουμε σαν να ήταν, πράγματι, Σύνταγμα και να μιλήσουμε για τα ουσιώδη, για τα θεμέλια και τις καταστατικές αρχές ή τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν μας καλούν απλώς να εγκρίνουμε μια νέα ευρωπαϊκή συνθήκη, που κωδικοποιεί τις παλιές, που βελτιώνει τον τρόπο λήψης των αποφάσεων και τη λειτουργία των κοινοτικών οργάνων ιδίως μετά τη διεύρυνση. Δεν καλούμαστε μόνον να εγκρίνουμε μια απλή διεθνή συνθήκη που οργανώνει την άσκηση κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, μειώνει το δημοκρατικό έλλειμμα, και, γενικά, προωθεί τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Αν οι θεσμικές φιλοδοξίες της συνταγματικής συνθήκης σταματούσαν εκεί, τότε τα κριτήρια αξιολόγησής της θα ήταν απλά και η απάντηση σχετικά εύκολη. Με πρόσχημα την ανάγκη της ευρωπαϊκής ενοποίησης μας ζητούν να προσχωρήσουμε ιδεολογικά και να αποδεχτούμε πολιτικά τους βασικούς στόχους και τις συγκεκριμένες εξουσίες και πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έτσι όπως είναι τώρα: μιας Ευρώπης, πριν από όλα και πάνω από όλα, της αγοράς και των εμπορευμάτων, της νομισματικής σταθερότητας, μιας Ευρώπης που εξαρτά την πλήρη απασχόληση και την καταπολέμηση της ανεργίας από την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της, μιας Ευρώπης των κρατών, προσδεδεμένης στη Βορειαντλαντική Συμμαχία, και κυρίως μιας Ευρώπης που δεν αφήνει καμιά προοπτική για άλλη, διαφορετική πραγματικότητα από αυτή που ζούμε σήμερα.

Επισείοντας τον κίνδυνο της ιστορικής οπισθοδρόμησης και της αναβίωσης του εθνικισμού και του κρατισμού, αν δεν εγκριθεί η συνταγματική συνθήκη, και κατηγορώντας όσους την απορρίπτουν ως ρομαντικούς νοσταλγούς του παρελθόντος, οι συντάκτες της νέας συνθήκης θέλουν, στο όνομα της ιερής και ένδοξης λέξης "Σύνταγμα", να παγιώσουν και να νομιμοποιήσουν αυτό που υπάρχει. Πώς αλλιώς μπορούμε να ερμηνεύσουμε την αναγωγή σέ θεμελιώδη συνταγματικό στόχο της Ένωσης στο άρθρο I-3, αμέσως μετά την "προαγωγή της ειρήνης" και δίπλα ή μαζί με την "ελευθερία, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη", την παροχή στους πολίτες ενός χώρου "με εσωτερική αγορά όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος", καθώς και μιας άκρως ανταγωνιστικής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς; Η ερμηνεία και η εφαρμογή αυτών των ρητρών δεν μπορεί παρά να είναι μία: συνταγματοποίηση της Ευρώπης δεν σημαίνει μόνον αναγνώριση μίας Χάρτας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ισότητας ανδρών και γυναικών· σημαίνει κυρίως αναγωγή του ελεύθερου ανταγωνισμού σε ύπατη συνταγματική αξία και υποταγή όλων των πολιτικών της Ένωσης στη λογική των νόμων της ανεξέλεγκτης αγοράς. Τα κράτη μέλη είναι εξάλλου υποχρεωμένα δυνάμει του άρθρου III-177 να ακολουθούν μία και μόνον οικονομική πολιτική, τη νεοφιλελεύθερη: εκείνη που "ασκείται σύμφωνα με την αρχή της ανοικτής οικονομίας της αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό" χωρίς καμία κοινωνική δέσμευση. Βέβαια η διάταξη αυτή δεν είναι νέα, υπήρχε και στις προηγούμενες συνθήκες. Μόνο που τώρα, με την αναγωγή της σε συνταγματική αρχή, ο ελεύθερος ανταγωνισμός τοποθετείται, τυπικά και συμβολικά, πάνω από τα εθνικά Συντάγματα, ώστε να μην υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία για την ισχύ του, και για τη δέσμευση νομοθετών και κυβερνήσεων από αυτήν. Οι εθνικές κυβερνήσεις στερούνται οριστικά, πλέον, τη δυνατότητα να ασκούν οικονομική πολιτική άλλη από τη νεοφιλελεύθερη, και ακόμη -αυτό είναι τα πιο σημαντικό- η οικονομική πολιτική, τόσο για τα όργανα της ΕΕ όσο και για τις κυβερνήσεις των κρατών, δεν μπορεί να είναι πλέον αντικείμενο πολιτικής αντιδικίας ή διαμάχης μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, μεταξύ π.χ.

σοσιαλιστών και φιλελεύθερων. Η οικονομική πολιτική τίθεται εκτός "πολιτικής" και τοποθετείται στην κυριολεξία πάνω από την πολιτική. Για πρώτη φορά στην παγκόσμια ιστορία του συνταγματισμού τα Σύνταγμα όχι μόνον δεν είναι ουδέτερο απέναντι στην οικονομία αλλά τα ίδιο θέτει ρητά την οικονομία της αγοράς πάνω από την πολιτική και πάνω από τον εαυτό του. Η σχέση οικονομίας και πολιτικής αντιστρέφεται· η πολιτική δεν εξουσιάζει την οικονομία ούτε την οικονομική πολιτική. Η δημοκρατία δεν εξουσιάζει ούτε μπορεί να θίξει την οικονομία της αγοράς. Ο συνταγματικά και πραγματικά κυρίαρχος δεν είναι ο Δήμος αλλά η αγορά.

Η πρωταρχική θέση της αγοράς στο καλούμενο σύνταγμα της Ευρώπης επιβεβαιώνεται και από άλλες δύο διαπιστώσεις: πρώτα, από τη συνταγματοποίηση ολόκληρου του τρίτου μέρους που περιέχει τις παλαιές συνθήκες και καθορίζει λεπτομερειακά τις πολιτικές της Ένωσης. Λεπτομέρειες και ειδικότερες τεχνικές ρυθμίσεις, ανάρμοστες για συνταγματικό κείμενο, αποκτούν ισχύ και αίγλη συνταγματική. Τα Σύνταγμα της Ευρώπης είναι τα μεγαλύτερο και τα λεπτομερέστερο του κόσμου, αποτελείται από 1000 περίπου σελίδες και από 448 άρθρα, από τα οποία μόνον 53 θα μπορούσαν να θεωρηθούν συνταγματικής υφής, ενώ τα υπόλοιπα 322 άρθρα αφορούν τις πολιτικές της Ένωσης, ύλη που κανονικά έπρεπε να αφεθεί στη δικαιοδοσία της νομοθετικής εξουσίας. Δεύτερον, από την απουσία κάθε αναφοράς προστατευτικής στις δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες και γενικότερα στα συλλογικά κοινωνικά αγαθά. Στο άρθρο μάλιστα III-55 ορίστηκε ρητά ότι και οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος υπόκεινται στους κανόνες του ανταγωνισμού. Τα πάντα υπόκεινται στους κανόνες του ανταγωνισμού, δεν εξαιρούνται ούτε τα δημόσια συλλογικά αγαθά, η δημόσια υγεία, η παιδεία ή η κοινωνική ασφάλιση, η τηλεόραση, τα περιβάλλον. Άλλωστε και η εργασία δεν αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό αγαθό ή ως δικαίωμα αλλά ως ατομική ελευθερία και υπηρεσία.

Δεν είναι τελικά τόσο η απουσία κάθε ιδέας περί κοινωνικού κράτους και η παντελής παραγνώριση ή υποτίμηση των κλασικών κοινωνικών δικαιωμάτων που μας αναγκάζουν να έχουμε αυτήν την αρνητική στάση απέναντι στο Ευρωσύνταγμα. Καταλαβαίνουμε ότι σε μια εποχή κατάρρευσης του κοινωνικού κράτους και παγκόσμιας επικράτησης της νεοφιλελεύθερης οικονομικής ιδεολογίας και πολιτικής, κάθε κατοχύρωση κοινωνικής πολιτικής και κάθε αναγνώριση κοινωνικού δικαιώματος θα ήταν για τους εργαζομένους κέρδος και τα αντιμετωπίζουμε ως τέτοιο. Δεν υποτιμούμε εξάλλου την τεράστια σημασία που έχουν οι διατάξεις οι οποίες προνοούν για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος.

Αυτό που μας κάνει απορριπτικούς όμως είναι η πικρή διαπίστωση ότι με τη συνταγματική συνθήκη επιχειρείται να διαιωνιστεί η υπάρχουσα δομή εξουσίας και διακυβέρνησης στη ΕΕ και να αποκλειστεί, καταστατικά και συνταγματικά, κάθε μελλοντική προσπάθεια που θα εγκαθιστά περιορισμούς στην ελευθερία του ανταγωνισμού, κάθε προσπάθεια καθιέρωσης στο μέλλον κοινωνικών δικαιωμάτων και προστασίας συλλογικών αγαθών. Κάθε ανθρώπινη και κοινωνική δραστηριότητα που θα αντιμάχεται καταστατικά τη λογική της αγοράς και θα επιζητεί την εξαίρεσή της από τους κανόνες του ανταγωνισμού, την τοποθέτησή της εκτός αγοράς, θα χαρακτηρίζεται ως αντισυνταγματική και θα στιγματίζεται ως ανεδαφική, ως εκτός τόπου και χρόνου. Με τα Ευρωσύνταγμα καθιερώνεται για την Ευρώπη ένα κλειστό και αμετάβλητο, οικονομικό και κοινωνικό καθεστώς, που δεν είναι ανοικτό στο μέλλον ούτε ευέλικτο στις εξελίξεις. Για να αναθεωρηθεί τα καλούμενο Ευρωσύνταγμα και να τροποποιηθούν οι αρχές που προαναφέραμε χρειάζεται ομοφωνία των κρατών-μελών. Και ένα κράτος μέλος ακόμη να διαφωνεί, η πρόταση τροποποίησης θα απορριφθεί. Πιστεύει κανείς ειλικρινά ότι με αυτήν τη διαδικασία και με αυτό τα Σύνταγμα θα αναγνωριστούν ποτέ τα κοινωνικά δικαιώματα ως ισότιμα και αδιαίρετα με τα ατομικά και ότι η αξία της αλληλεγγύης θα μπορεί να μετριάσει την αξία της ελευθερίας και να αντιπαρατεθεί μαζί της; Η πιο τρανή απόδειξη της καθαρά ιδεολογικής λειτουργίας του Ευρωσυντάγματος αποτελεί η περίφημη Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Γενικές, ωραίες διακηρύξεις, γνωστές από τα εθνικά Συντάγματα και από άλλα διεθνή κείμενα, επαναδιακηρύσσονται χωρίς όμως εγγυημένα, εξασφαλισμένη νομική δεσμευτικότητα και, χωρίς τις στοιχειώδεις εγγυήσεις

δικαστικής προστασίας. Έτσι, ναί μεν "οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη απευθύνονται στα Όργανα, τους οργανισμούς και τους φορείς της Ένωσης", και τους δεσμεύουν(;), χωρίς όμως να δημιουργείται "καμία νέα αρμοδιότητα και κανένα νέο καθήκον για την Ένωση", όσον αναφορά την προστασία των δικαιωμάτων. Και για να μην υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία ότι οι διατάξεις του καλούμενου Συντάγματος, που ρυθμίζουν τις οικονομικές ελευθερίες και γενικά τις πολιτικές της Ένωσης είναι πιο πάνω από τα δικαιώματα της Χάρτας, τα άρθρο II-52 παρ. 2, διευκρινίζει ότι "τα δικαιώματα του Χάρτη ασκούνται υπό τους όρους και με τους περιορισμούς που καθορίζονται" από όλες τις άλλες διατάξεις της συνταγματικής συνθήκης. Η αλήθεια του Χάρτη δεν βρίσκεται στα πενήντα πρώτα άρθρα του αλλά στα δύο τελευταία που διέπουν την ερμηνεία και εφαρμογή των δικαιωμάτων και καθιερώνουν τις εξαιρέσεις. τα δικαιώματα του ευρωπαίου πολίτη απέναντι στην εξουσία της Ένωσης διακηρύσσονται μεν ως γενικές αρχές, μένουν όμως απροστάτευτα και δικαστικά και νομοθετικά, στό έλεος των πολιτικών και των στόχων της Ένωσης.

Σκοπός άλλωστε της Ένωσης δεν είναι η προστασία των δικαιωμάτων, αλλά η ευρωπαϊκή (οικονομική) ολοκλήρωση. Για την πραγματοποίησή της τα δικαιώματα χρησιμοποιούνται ως απλό μέσο. Ο πολιτικός φιλελευθερισμός τίθεται στην υπηρεσία του οικονομικού φιλελευθερισμού. Η οικονομική ελευθερία καταβροχθίζει την ατομική ελευθερία και αδιαφορεί για την πολιτική ελευθερία. Αυτή την ιστορική αντιστροφή των φιλελεύθερων αξιών πραγματοποιεί τα Σύνταγμα της Ευρώπης. Οι δοκιμασμένες αξίες του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και η καταξιωμένη ευρωπαϊκή παράδοση του δημοκρατικού συνταγματισμού με τα Ευρωσύνταγμα αγνοούνται. Πώς μπορούμε να μένουμε, ως ευρωπαίοι πολίτες, αδιάφοροι και σιωπηροί απέναντι σε αυτή την θεμελιώδη ανατροπή και οπισθοδρόμηση; Ο βασικότερος, τελικά, λόγος, που μας κάνει να είμαστε εναντίον του Ευρωσυντάγματος, είναι επειδή θέλουμε να αφήσουμε ανοικτή την προοπτική μίας άλλης Ευρώπης. Μιας Ευρώπης που θα οικοδομείται με τη θέληση και ενεργητική συμμετοχή των λαών της και όχι με κρυφές και αντιδημοκρατικές διπλωματικές συμφωνίες των κρατών και κυβερνήσεων τους. Η πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης ή θα γίνει με τη συμμετοχή των λαών της Ευρώπης δεν θα γίνει ποτέ. Πολιτική ενοποίηση σημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση παύει σταδιακά να είναι ένωση κρατών και μετασχηματίζεται σε ένωση λαών. Κατασκεύασαν ένα "σύνταγμα" στο όνομα των πολιτών της Ευρώπης, αγνοώντας την συντακτική εξουσία των λαών της. Ο στόχος τους είναι παραπλανητικός, θέλουν στο όνομα του συντάγματος να διαιωνίσουν και να νομιμοποιήσουν αυτό που υπάρχει σήμερα: μια πρωτότυπη και μοναδική στην ιστορία συνένωση κρατών που δεν είναι ούτε μπορεί να γίνει Ομοσπονδία, και είναι κάτι διαφορετικό από μια Συνομοσπονδία. Επιδιώκουν άρα να συνταγματοποιήσουν την κρατούσα διακυβερνητική ή διακρατική μέθοδο διακυβέρνησης των λαών της Ευρώπης, να νομιμοποιήσουν τη διακρατική λογική, κάνοντάς την πιο αποτελεσματική.

Επιδιώκουμε να αλλάξει ριζικά ο τρόπος αυτός διακυβέρνησης της Ευρώπης και να αντικατασταθεί σταδιακά από άλλες μορφές που θα διασφαλίζουν την πολυεπίπεδη αντιπροσώπευση της βούλησης των λαών της Ευρώπης, σε τοπικό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Ονειρευόμαστε μίαν Ευρώπη που η εξουσία της θα πηγάζει και θα νομιμοποιείται από πολλαπλούς και επάλληλους Δήμους.

Το πολιτικό μέλλον της Ευρώπης θα κριθεί, τελικά, από την πολιτική και πολιτισμική ικανότητά της να εντάξει, προοπτικά, στη διαδικασία της ολοκλήρωσής της, ως ισότιμους ευρωπαίους πολίτες, τους μετανάστες, όσους εργάζονται και διαμένουν σε αυτήν. Ο ενιαίος Δήμος της Ευρώπης αποτελείται από τα σύνολο των ευρωπαίων πολιτών, η ιδιότητα όμως του ευρωπαίου πολίτη δεν θα βασίζεται στην εθνική ιθαγένεια αλλά στην κοινωνική αποκλειστικά ιδιότητα του πολίτη. Ευρωπαίος πολίτης θα είναι κάθε ένας που έχει και ασκεί τα δικαιώματα στην εργασία και στην διαμονή. Η Ευρώπη δεν ορίζεται γεωγραφικά ούτε πολιτισμικά, αλλά μόνον πολιτικά και είναι ανοικτή στους πολιτισμούς, στην ειρηνική συνύπαρξη και συνάντησή τους.

Δεν σκεπτόμαστε την Ευρώπη ως ένα νέο πανίσχυρο υπερκράτος, φρούριο κλειστό, κατ'

εικόνα και ομοίωση των εθνικών κρατών, αλλά ως μια μεταεθνική, οργανωμένη και ισχυρή, πολιτική κοινωνία, πρότυπο μοναδικό στον κόσμο δημοκρατικής και κοινωνικής οργάνωσης των λαών της, ικανής να υπερασπίζεται και να επιβάλει την ειρήνη και να πρωτοστατεί στη διάσωση του πλανήτη από τις οικολογικές καταστροφές.

Δεν θα ψηφίσουμε αυτό το Σύνταγμα γιατί θέλουμε να αφήσουμε άθικτη τη φλόγα της ελπίδας για μια άλλη Ευρώπη σε έναν άλλο κόσμο. Γιατί θέλουμε να δείξουμε, συγκεκριμένα και έμπρακτα, ότι η πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης που ετοιμάζεται, βασίζεται στη πλήρη αδιαφορία και στην αποχή των ευρωπαίων πολιτών και ότι επιδιώκεται να πραγματοποιηθεί χωρίς συζήτηση και χωρίς πολιτική αντιπαράθεση. Η απόρριψη του Ευρωσυντάγματος είναι όρος και προϋπόθεση για να συγκροτηθεί ένα κίνημα ευρωπαϊκό που συνειδητά και υπεύθυνα θα επιδιώκει μίαν Ευρώπη οικολογική, δημοκρατική και κοινωνική, των λαών και των δικαιωμάτων, της ελευθερίας, της αλληλεγγύης και της δικαιοσύνης.

Απορρίπτοντας σήμερα τη συνθήκη, που βαπτίστηκε Σύνταγμα, αποδοκιμάζουμε, πρώτα, μια πρακτική πολιτικής παραπλάνησης των ευρωπαίων πολιτών. Αρνούμαστε, έπειτα, να παραιτηθούμε από τα δικαιώματά μας να σκεπτόμαστε, να σχεδιάζουμε και να αγωνιζόμαστε συλλογικά για τα μέλλον, να πιστεύουμε ότι μια άλλη Ευρώπη είναι ιστορικά δυνατή και πολιτικά εφικτή. Η ενωμένη πολιτικά Ευρώπη θα κτιστεί σταδιακά, βήμα βήμα, από τους λαούς της και τους πολίτες της, με συνεχείς και διαρκείς διεκδικήσεις και αγώνες, με φαντασία και με όνειρο.

* Το Civilitas.GR και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την Ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)